

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

До захисту допущено
Завідувач кафедри

(підпис)

(ініціали, прізвище)

«___» _____ 2015 р.

Дипломна робота

освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»

з напрямку підготовки (спеціальності) 7.02030304 «Переклад»

на тему: Мовні засоби експресивності англomовного публіцистичного дискурсу
в соціокультурологічному феномені сучасного комунікативного простору:
перекладацький аспект

Виконав: студент V курсу, групи ЛА-42с

Подзигун Леся Володимирівна _____

(підпис)

Керівник: доцент, к. пед. н. Федоренко С.В. _____

(підпис)

Консультант _____

(назва розділу)

(вчені ступінь та звання, прізвище, ініціали)

(підпис)

Рецензент: доцент, к. пед. н. Огурцова О.Л. _____

(підпис)

Засвідчую, що у цій дипломній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань

Студент _____

(підпис)

Київ – 2015

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ ДИСКУРС ЯК КОМУНІКАТИВНЕ ЯВИЩЕ	8
1.1. Сучасні підходи до визначення поняття дискурсу Ошибка! Закладка не определена.	
1.2. Типологія дискурсу.....	15
1.3. Публіцистичний дискурс та його особливості..... Ошибка! Закладка не определена.	
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	29
2.1. Експресивність як лінгвістична категорія	29
2.2. Засоби вираження експресивності на графічному та фонетико-фонологічному мовних рівнях.....	33
2.3. Засоби вираження експресивності на лексичному рівні.....	37
2.3.1. Стилiстичні прийоми, які базуються на взаємодії словникового та контекстуального значень	39
2.3.2. Стилiстичні прийоми, засновані на взаємодії основного та похідного значень.....	42
2.3.3. Стилiстичні прийоми, засновані на взаємодії логічного та емотивного значень.....	44
2.3.4. Стилiстичні прийоми, що надають додаткової характеристики об'єкту опису.....	45
2.4. Засоби вираження експресивності на синтаксичному рівні.....	46
2.4.1 Фразеологічні одиниці як засіб вираження експресивності.....	49
Висновки до розділу 2	51
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ЗАСОБІВ ЕКСПРЕСИВНОСТІ АНГЛОМОВНОГО ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ	52
3.1 Відтворення графічних засобів вираження експресивності українською мовою.....	55

3.2 Особливості відтворення засобів вираження експресивності лексичного рівня українською мовою	56
3.3 Особливості передачі українською мовою синтаксичних засобів вираження експресивності	59
Висновки до розділу 3	63
ВИСНОВКИ	65
РЕЗЮМЕ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТОК А. ГРАФІЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ	79
ДОДАТОК Б. ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ЕКСПРЕСИВНОСТІ НА ЛЕКСИЧНОМУ РІВНІ	81
ДОДАТОК Б1. ОКАЗІОНАЛІЗМИ	81
ДОДАТОК Б2. ЕПІТЕТИ	81
ДОДАТОК Б3. МЕТАФОРА	86
ДОДАТОК Б4. МЕТОНІМІЯ	89
ДОДАТОК Б5. ГІПЕРБОЛА	91
ДОДАТОК Б6. ПЛЕОНАЗМ	92
ДОДАТОК Б7. ПЕРСОНІФІКАЦІЯ	92
ДОДАТОК Б8. ПОРІВНЯННЯ	93
ДОДАТОК Б9. ЛІТОТА	94
ДОДАТОК Б10. СТИЛІСТИЧНО-МАРКОВАНІ ЛЕКСИЧНІ ОДИНИЦІ ..	94
ДОДАТОК Б11. АНТОНОМАЗІЯ	96
ДОДАТОК Б12. АНТИТЕЗА	96
ДОДАТОК Б13. ПЕРИФРАЗ	97
ДОДАТОК Б14. ЕВФЕМІЗМ	97
ДОДАТОК В. СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ	99
ДОДАТОК В1. ПАРЕНТЕЗА	99
ДОДАТОК В2. ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ	101
ДОДАТОК В3. ІРОНІЯ	104
ДОДАТОК В4. ІНВЕРСІЯ	105

ДОДАТОК В5. РИТОРИЧНІ ФІГУРИ.....	106
ДОДАТОК В6. ЕЛІПС.....	108
ДОДАТОК В7. АПОСІОПЕЗИС	108
ДОДАТОК В8.САРКАЗМ.....	108
ДОДАТОК В9. ЗЕВГМА.....	109

ВСТУП

Робота присвячена дослідженню явища експресивності та засобів вираження категорії експресивності в межах публіцистичного дискурсу. **Актуальність** теми зумовлена тим, що публіцистичний дискурс набуває все більшого поширення в сучасному суспільстві, але його особливості все ще є не до кінця вивченими, а засоби вираження експресивності можуть імпліцитно впливати на думку та поведінку комунікантів. На сьогоднішній день через свою складність та багатоплановість, чіткого та загально визнаного трактування дискурсу, що охоплює всі випадки його вживання, не існує. Причину відсутності чіткості у тлумаченні дискурсу можна розглядати, перш за все, у широті охоплення цим поняттям явищ, а також у тому, що кожна наука виділяє як ядро терміна ту його характерну рису, яка становить найбільший інтерес для даної галузі наукового знання. Дослідження стилістичних особливостей текстів масової комунікації — одна з сучасних тенденцій розвитку лінгвістичної науки, що робить актуальним наше дослідження.

Багато праць як закордонних, так і вітчизняних визначних вчених присвячено вивченню дискурсу та зокрема публіцистичного дискурсу. Серед них Селіванова О.О., Косенко Ю.В., Сусов І.П., Макаров М.Л., Мосейчук О.М. та інші. Проте функціонування категорії експресивності в публіцистичних текстах, на нашу думку, є недостатньо дослідженим на даному етапі розвитку лінгвістичної науки.

Об'єктом дослідження є засоби експресивності в публіцистичному дискурсі.

Предметом дослідження є особливості вживання та функціонування засобів вираження експресивності в текстах англомовного публіцистичного дискурсу, шляхи передачі експресивних одиниць засобами української мови.

Метою дослідження є вивчення і узагальнення функціонування засобів вираження експресивності в англомовному публіцистичному тексті, визначення

та вивчення прийомів перекладу засобів вираження експресивності українською мовою.

У відповідності до поставленої мети визначено такі **завдання**:

- 1) визначити та диференціювати поняття дискурсу, комунікативного акту та тексту;
- 2) вивчити характерні особливості публіцистичного дискурсу;
- 3) дослідити поняття експресивності та функції категорії експресивності;
- 4) виділити основні різновиди засобів вираження експресивності;
- 5) проаналізувати найпоширеніші шляхи передачі засобів вираження експресивності в англомовному публіцистичному дискурсі засобами української мови.

Матеріалом дослідження слугували наукові публікації, підручники, статті, словниковий матеріал, статті та публікації англомовних засобів масової інформації в інтернет-новинах, на інформаційних та розважально-пізнавальних порталах та їх переклад українською мовою.

Мовна база дослідження складає 413 одиниць вираження експресивності на матеріалі 2 інтернет-видань ЗМІ та їх перекладу на українську мову.

Для вирішення поставлених цілей та завдань використовувалися такі **методи дослідження**: елементи контекстуального, концептуального, дистрибутивного та кількісного аналізу, метод спостереження, опису, зіставлення, систематизації та узагальнення матеріалу дослідження, метод суцільної вибірки, метод критичного аналізу, а також метод контекстологічного аналізу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що зібраний матеріал та результати дослідження можуть бути в подальшому використані для формування науково-навчальної бази, наукових теорій та припущень у сфері лінгвостилістики, практичних занять з стилістики та

перекладознавства, практики англійської мови на факультетах гуманітарного спрямування.

Структурно робота складається зі вступу, трьох частин, висновків, списку використаної літератури та додатків.

Перша частина присвячена дослідженню теоретичних відомостей про публіцистичний дискурс як явище мовної комунікації, диференціації понять дискурсу, комунікативного акту та тексту, дослідженню структурних особливостей дискурсу та вивченню характерних ознак публіцистичного дискурсу.

У другій частині ми розглядаємо теоретичні доробки вітчизняних та зарубіжних вчених, присвячені категорії експресивності, її функціям в текстах публіцистичного дискурсу та акцентуємо увагу на окремих засобах вираження експресивності, що набули найбільшого поширення в англомовній публіцистиці.

Третя частина присвячена практичному дослідженню засобів вираження експресивності в англомовному публіцистичному дискурсі, на матеріалі інтернет-видань ЗМІ різної тематичної спрямованості, та аналізу способів їх вираження засобами української мови. Наведено таблиці та діаграми.

Додатки складаються із 24 частин, відповідно до типів досліджених стилістичних засобів.

РЕЗЮМЕ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

This paper is devoted to the study of the functioning of the category of expressiveness in the English publicistic discourse. Thus, in the course of research there had been examined the current approaches to the definition of discourse and its characteristics. Discourse is a coherent text together with extralinguistic - pragmatic, socio-cultural, psychological and other factors; text, considered in the context of events. Depending on the approach, the researchers suggest different definitions of the concept of discourse, which leads to ambiguity in understanding this phenomenon. Publicistic discourse is equivalent to the publicistic text, and its characteristics are determined by the properties of newspaper and publicistic style.

One of the most important distinctive feature of the publicistic text is the active involvement of categories of expressiveness, emotionness and evaluation, which contributes to the ability of text to influence the recipient. Expressiveness is a complex integrated linguistic category that covers all the expressive means of the language including its lexical, grammatical and word-formation means (expressive vocabulary, special affixes, tropes, figures, etc.). Expressiveness is related to human property to enhance the expressiveness and the ability to influence, therefore it plays a special role in the publicistic texts. The most common expressive means of the English publicistic texts may be divided in terms of their realization in the graphic, phonetic, lexical and syntactic.

In the course of the practical research there were examined articles on the BBC international information portal and entertainment portal of magazine "Cosmopolitan" and their translation into Ukrainian. There were determined 413 units of expressive means, including 99 units from the BBC information portal and 314 units from the entertainment and educational resource. Such a difference in the amount of the used stylistic expressive means is due to the influence of the pragmatic-communicative orientation of articles on the choice and frequency of usage such means in texts.

The studied units were grouped by the level of usage (graphic, phonetic, lexical and stylistic) and classified by the type of stylistic means. The most numerous group appeared to be the group of stylistic lexical means, numbering 261 units, which in turn are divided into stylistically-marked lexis and figures of speech. It had been found that the most common in English publicistic texts are epithets, there are 75 of them. The group of stylistic means of expression on the syntactic level includes 136 units of research; the most frequently used among them are phraseological units, which are 49 in number. The smallest group of expressive means is the stylistic expressive means on the graphic and phonetic levels, there has been found 16 of them. In percentage, there are 63% of lexical stylistic means of expression, 33% of syntactical stylistic means of expression and 4% means of expression on the graphical level.

Having researched Ukrainian variants of the articles, we have separated three main types of translation techniques and transformations: tracing, i.e. a direct translation that fully saves the used stylistic device; compensation, i.e. descriptive or replacement translation with the help of different stylistic means maintaining stylistic effect as a whole; and omission, i.e. the absence of translation for the stylistic means used in the text of the original. The most frequently used is the tracing technique (244 units) – 59%, on the second place is compensation (144 units) – 35%. The omission is used only in 6% of cases (25 units) where the stylistic devices can be sacrificed without changing the content and pragmatic aspect of the sentence.